

ZLOČIN U ROGATICI

Sud Bosne i Hercegovine

Broj predmeta: XKRN 1605

Optužnica: KR-RZ-9/05 od 15. septembra 2005.

Krivično delo: zločin protiv čovečnosti, iz člana 172 Krivičnog zakona BiH

Optuženi: Dragoje Paunović, zvani Špiro

Tužilaštvo BiH: tužilac Mirsad Strika

Branioци: advokati Ranko Dokić i Jovo Đukanović

Sudija za prethodni postupak: Richard Gebelein

Sudsko veće: Predsednik Veća sudija Davorin Jukić, član Veća međunarodni sudija Almiro Rodriguez

Uvod

Jedinica, "Pravila postupka", kancelarije Međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije (MKSJ) optužbe protiv Paunovića, 23. juna 1999., označila je standardnom oznakom "A". Paunović se dobrovoljno predao Uredu glavnog tužioca Kantona Sarajevo, preko MUP-a Republike Srpske, 17. marta 2005. Tužilaštvo BiH je ovaj predmet preuzelo 2. avgusta 2005. od Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu, nakon što ga je ocenilo kao "vrlo osjetljiv".

Optužnica

Optužnica tereti Paunovića da je, u okviru širokog i sistematskog napada vojske i policije tzv. Srpske Republike BiH i paravojnih formacija pod vođstvom SDS-a, usmerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva na području opštine Rogatica i regije istočna Bosna, u periodu od maja do septembra 1992, postupajući sa diskriminatornom namerom izvršio progon civilnog bošnjačkog stanovništva na političkoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj, verskoj osnovi, kao vid zločina protiv čovečnosti iz člana 172 Krivičnog zakona BiH. Navodi se da je on, 15. avgusta 1992., kao starešina manje vojne formacije Rogatičkog bataljona naredio vojnicima da vežu 27 Bošnjaka, a potom ih isturio kao "živi štit" prema položajima Armije BiH. Te civile je prethodno Radislav Ljubinac, zvani "Pjano", po naredbi komandanta Rogatičke brigade Rajka Kušića, dovezao u okolinu sela Duljevac iz logora Rasadnik u Rogatici, gde su bili nezakonito zatvoreni. Kasnije istog dana, optuženi je naredio vojnicima da se ti civili, od kojih su neki, ili svi, bili ranjeni, postroje i streljaju. Optuženi je lično učestvovao u streljanju, pa su na taj način lišena života 24 civila, dok su trojica preživela streljanje.

Prethodni postupak: 28. septembar 2005.

Izveštaj: posmatračica Fonda za humanitarno pravo (FHP) Ljiljana Hellman

Optuženi je na pitanje sudije Gebelein da li je primio, pročitao i razumeo optužnicu, odgovorio da jeste i da se ne oseća krivim.

Branilac je potom saopštio sudu da odbrana još nije bila u mogućnosti da pregleda dokazni materijal i zamolio je sud da im omogući uvid u deo spisa gde se navode činjenice na kojima se zasniva optužnica. Takođe, zamolio je da se zbog širine optužnice odbrani omogući duži rok za pripremu dokaznih predloga. Branilac je dodao da, u skladu sa željom njegovog branjenika da se što pre utvrdi istina, odbrana neće ulagati prethodne prigovore na optužnicu.

Tužilac je podsetio na zakonsko ograničenje koje nalaže da se prvostepeni postupak okonča u roku od godinu dana i zamolio sud da to ima u vidu pri određivanju roka koji će ostaviti odbrani za pripremu. Takođe, zamolio je da mu odbrana dostavi svoj predlog izvođenja dokaza pre početka suđenja.

Sudija Gebelein je napomenuo da će, budući da se optuženi danas izjasnio o krivici, predmet biti prosleđen Veću, koje će odrediti datum početka suđenja.

Komentar posmatračice

Optužnica po svom kvalitetu znatno zaostaje za optužnicom koju je Tužilaštvo za ratne zločine BiH podiglo protiv Bobana Šimšića. Upadljivo je da se žrtve pominju kao grupa koja je dovedena, ranjena i streljana, bez podataka o žrtvama kao pojedincima. U delu koji se odnosi na rezultate istrage, opis incidenata je precizan i veoma jasno je postavljena struktura za dokazivanje opravdanosti progona za delo zločina protiv čovečnosti. Svi podaci o identitetu žrtava i svedoka su zaštićeni. Nejasno je, međutim, zašto su tajni nazivi predmeta MKSJ koji su uvršćeni u dokaze, kao i nazivi 19 uništenih džamija u opštini Rogatica.

Prepretresno ročište: 22. novembar 2005.

Izveštaj: Mirza Huseinović, Informacijsko dokumentacioni centar (IDC), Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Odluka o dodeli dodatnog branioca

Nakon što je tužilac Strika pročitao optužnicu, Predsednik Veća, sudija Jukić, pozvao je optuženog da se izjasni o krivici. Optuženi Paunović je ponovio da nije kriv. Branilac Dokić je zatražio od Sudskog veća da se odbrani dodeli još jedan branilac, kao i da se postupak odgodi do februara 2006. Sudsko veće je prihvatilo zahtev da se odbrani dodeli još jedan branilac, ali je odbilo zahtev za odlaganje početka suđenja. Početak izvođenja dokaza optužbe zakazan je za 6., 7. i 8. decembar 2005. godine.

Izvođenje dokaza Tužilaštva

Glavni pretres: 6. decembar 2005.

Izveštaj: Mirza Huseinović, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Age Kapa

Na traženje tužioca da opiše šta se događalo, nakon što je svedok sa grupom civila napustio svoje selo, u avgustu 1992, svedok je ispričao da je grupu, njih 13, zarobila srpska vojska kod Sokolca i da su ih srpski vojnici kombijem odvezli u "Rasadnik", gde su bili zatvoreni pet dana. Petog dana su ih manjim autobusom odvezli na Duljevac, sa izgovorom da nešto moraju raditi. Međutim, tamo su ih dočekali srpski vojnici, vezali ih i postavili ih kao živi štit prema snagama Armije BiH. Tako su proveli dva sata. Tom prilikom ranjena su dva čoveka. Po povratku na Duljevac, svedok je čuo kako jedan srpski vojnik doziva Špiru (optuženog). Optuženi je potom naredio jednom srpskom vojniku da strelja zatočene civile. Tom prilikom ubijena su 24 čoveka, a trojica su preživela streljanje, među kojima i svedok.

Unakrsno ispitivanje svedoka Age Kapa

Prilikom ispitivanja, od strane branioca optuženog, svedok je rekao da je bilo 12 vojnika na mestu gde je izvršeno streljanje, ali da on nikoga nije prepoznao jer su svi nosili čarape na glavi. Optuženi Špiro nije bio maskiran. Svedok je video da je optuženi pucao, zajedno sa vojnikom kome je naredio da izvrši streljanje.

Direktno ispitivanje svedoka Armina Baždara

Svedok je ispričao da je 1992. živeo u mestu Seljani, u opštini Rogatica. On i ostali meštani Bošnjaci čuli su, 4. avgusta 1992., da će selo biti napadnuto te su svi otišli u srednjoškolski centar u Rogatici. U tom sabirnom centru proveli su izvesno vreme, dok im nije rečeno da treba da idu u "razmenu". Veći deo ljudi je transportovan, a svedok je sa poslednjom grupom, manjim autobusom, odvezen u "Rasadnik". Tamo su bili do 15. avgusta 1992, kad je Radislav Ljubinac («Pjano») došao i obavestio ih da treba da nameste neki stan. Pred kraj posla, Pjano je ostavio četvoricu zatočenih da nastave sa radom, a ostale, njih oko 27, odveo je minibusom na Duljevac. Tu ih je dočekalo oko 50 srpskih vojnika, od kojih su neki imali žute poveze. Neko im je naredio da iziđu iz autobusa, a vojnici su im potom vezali ruke. Nakon toga, vojnici su uzimali po jednog, ili dvojicu, zatočenih i ispred sebe išli su prema linijama Armije BiH. Posle izvesnog vremena, kada su se ponovo vratili na Duljevac, optuženi je naredio jednom vojniku da pobije zatočenike, a potom počeo i sam da puca. Metak je svedoka pogodio u levu nadlakticu i on je pao. Nakon toga, čuo je pojedinačne pucnjeve, a jedan metak kojim je ubijen njegov rođak, pogodio ga je u desnu ruku. On se sve vreme pravio da je mrtav. Čuo je kako neko poziva na motorolu i pita, ko to tamo puca, a optuženi Paunović odgovara: "Špiro puca". Nakon izvesnog vremena, svedok je ustao i video Age Kapa i još jednog momka koji su preživeli streljanje. Dok je bežao, videla su ga trojica vojnika. Dvojica su počela da pucaju za njim, a treći je potrčao da ga uhvati. Međutim, on je uspeo da pobjegne.

Direktno ispitivanje svedokinje Jasmine Delija

Kada je počelo granatiranje Rogatice, ona se sa svojim suprugom i dvoje dece sklonila u srednjoškolski centar, gde je bilo oko 50 ljudi. Nakon «čišćenja grada» od bošnjačkog stanovništva, "četnici su napravili još jedan logor, Sladaru", dok su u srednjoškolski centar doveli još 300 Bošnjaka. Svedokinja je sa svojom porodicom bila u logoru sve do 5. avgusta 1992, kada je neko došao i rekao da se žene i deca sprema jer će ići u razmenu. Svi radno sposobni muškarci,

među kojima i njen suprug, zadržani su u logoru. U novembru 1992. ona je saznala da su muškarci iz logora, među njima i njen suprug, najpre korišćeni kao živi štit, a nakon toga pobijeni. Čula je da su žrtvama bile vezane ruke, da im je nakon streljanja pucano u glavu, a da su potom njihovi leševi zapaljeni. Takođe je čula da je optuženi Špiro naredio streljanje i učestvovao u njemu.

Direktno ispitivanje svedoka Damira Šetića

Svedok je, 20. jula 1992., napustio Rogaticu i otišao u Goražde, dok je njegov otac Fuad ostao. Čuo je od drugih ljudi da su muškarci zatočeni, da su korišćeni kao živi štit, a potom ubijeni. Među ubijenima je njegov otac. On je takođe čuo da je ubistva naredio optuženi Špiro i da je i sam učestvovao u streljanju. Svedok je na identifikaciji, koja je obavljena u Visokom, oca identifikovao po zubima.

Komentar posmatrača

Svedoci Ago Kapo i Armin Baždar, koji su preživeli streljanje, potvrdili su navode optužnice da je optuženi naredio i učestvovao u streljanju bošnjačkih civila. S druge strane, svedoci oštećen, Jasmina Delija i Damir Šetić, nemaju neposrednih saznanja o ovom zločinu, već su samo iz priče čuli koja je bila uloga optuženog u njemu. Odbrana nije koristila svoje pravo da svedoke unakrsno ispita.

Glavni pretres: 7. decembar 2005.

Izveštaj: Mirza Huseinović, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

-

Direktno ispitivanje svedoka Elvedina Kazića

Svedok je, 15. jula 1992, zajedno sa majkom i bratom napustio Rogaticu i otišao u Sarajevo, dok je otac ostao. U Sarajevu je od Muhameda Heća saznao da su srpski vojnici streljali njegovog oca i ostale, a da su ih prethodno koristili kao živi štit. Od njega je čuo da je "Špiro naredio streljanje". Svedok je identifikovao oca na osnovu pronađenih dokumenata.

Direktno ispitivanje svedokinje Bisere Zečić

Svedokinja je ispričala da je živela u Seljanima, i da je srpska vojska proterala žene 5. avgusta, dok su muškarci morali da ostanu u selu. Ona je naknadno saznala da su njena trojica braće ubijena 15. avgusta 1992. Čula je da su korišćeni kao živi štit i nakon toga streljani. Ona ne zna ko ih je ubio. Svedokinja je identifikovala svoju braću na osnovu ostataka odeće.

Direktno ispitivanje svedoka Zaima Čatića

Svedokov brat Midhat je, 9. ili 10. avgusta 1992, u grupi od dvadesetak ljudi napustio Rogaticu i preko šuma krenuo za Olovo. Uhapšeni su negde kod Sokolca, a odatle vraćeni u Rogaticu. Tamo su bili zatvoreni do 15. avgusta 1992, kada su pod izgovorom, da idu da kupe seno, odvedeni prema snagama Armije BiH, korišćeni kao živi štit, a potom streljani. Svedok je naveo da je, od jednog preživelog, čuo da su zatočenicima bile vezane ruke dok su korišćeni kao živi štit. Svedok je 1995., ili 1996., čuo za nadimak optuženog "Špiro". Brata su prepoznali on i majka po odeći i zubima.

Komentar posmatrača

Odbrana nije ispitivala svedoke oštećenike.

Glavni pretres: 8. decembar 2005.

Izveštaj: Mirza Huseinović, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Alije Kapa

Svedok je, od preživelog Age Kape, čuo da je njegov brat Asim bio zatvoren u "Rasadniku", zajedno sa ostalim uhvaćenim bošnjačkim muškarcima. Nakon nekoliko dana, vojnici su pokupili zatočene i odvezli ih na Duljevac, gde su ih koristili kao živi štit, a potom streljali.

Glavni pretres: 15. decembar 2005.

Izveštaj: Jovan Nicić, FHP, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedokinje Mevlide Ćatić

Ona je živela u selu Kozadre. U vreme događaja imala je 12 godina, a njena braća 15 i 16 godina. Srpske snage su isterale Bošnjake iz sela i, prilikom bekstva, ona i njena braća su zarobljeni. Ona je nakon izvesnog vremena razmenjena, dok su njena braća, Mevludin (rođen 8.1.1976) i Vahidin (28.11.1977), kasnije streljani. Svedokinja ne zna kako je izvršeno streljanje i ko je to učinio.

Direktno ispitivanje svedokinje Behije Pašić

Sa mužem Mujom i dvoje dece živela je u selu Borač, opština Rogatica. Kada je počeo rat otišli su u selo Rakitnicu, da bi potom pobjegli u šumu i krenuli prema selu Kozadre. Na tom putu Srbi su ih granatirali i ranili oba deteta. Tom prilikom, ona i ostali Bošnjaci koji su izbegli u šumu, zarobljeni su. Ona je prebačena u Rogaticu, gde su je zatvorili u srednjoškolski centar, a potom odveli u razmenu. Njen suprug, Mujo Pašić, je ostao u Rakitnici, gde je i zarobljen. Od Alije Isakovića saznala je da su zatočeni muškarci jednog dana odvedeni i streljani. Ona je od Isakovića čula za nadimak optuženog "Špiro", dok je ime optuženog čula od Muhameda Heća. Prisustvovala je identifikaciji svog supruga, koga je prepoznala po zubima.

Direktno ispitivanje svedoka Sinana Tankovića

Svedok je o sudbini svog oca Mustafe saznao od prijatelja i ljudi koji su preživeli zločin. Njegovi roditelji su zarobljeni u Rogatici, 23. jula 1992., i odvedeni u srednjoškolski centar, gde su bili zatvoreni sa ostalim Bošnjacima sve do 5. avgusta 1992. Njegova majka je tada razmenjena, a otac, koji je imao 61 godinu ostao je u grupi muškaraca. Svedok je, od Muniba Miftića, saznao da su muškarce svakodnevno tukli i terali da obavljaju fizičke poslove. Te ljude su srpski vojnici, 15. avgusta 1992., odveli na Duljevac, koristili ih kao živi štit, a potom streljali. Njegov otac nije odmah ubijen i kad se podigao i rekao: "Mene niste ubili, molim vas ubijte i mene", optuženi Paunović je pucao u njega. Na pitanje tužioca, da li zna zašto je ubijen njegov otac, svedok je odgovorio: "Iz samo jednog razloga, a to je zato što je bio Bošnjak." On je oca identifikovao po vilici i zlatnom satu koji je nađen kod njega kada je ekshumiran.

Direktno ispitivanje svedoka Purka Šefika

Svedok je živeo u Rogatici sa ženom i dvoje dece. On je, 14. avgusta 1992. godine, zatvoren u srednjoškolski centar. Idućeg dana, 15. avgusta 1992. godine, kad je počinjen zločin na Duljevcu, u srednjoškolski centar su automobilom "golf" došli Brane Krsmanović i Darko Nerić. Povelili su svedoka, rekli su mu da ga vode u selo Kesova, radi obavljanja nekog posla. Na putu, kod jedne raskrsnice, naišao je autobus sa zarobljenicima koji je išao prema Duljevcu. Krsmanović i Nerić su njime otišli, a svedoka su ostavili pod stražom. Nakon dva sata Nerić se vratio i odveo svedoka

u kuću Miće Andrića, gde su ga maltretirali vojnici koji su se vratili sa Duljevca. Posle toga su ga vratili u srednjoškolski centar u Rogaticu. Svedok je zaključio da su zatočnici, koji su odvedeni na Duljevac, pre toga bili smešteni u „Rasadniku.“

Direktno ispitivanje svedokinje Šehzade Peravlović

Njeni roditelji su boravili u selu Solakovići do kraja juna 1992, kad su uhapšeni. Majka joj je razmenjena i prebačena u Sarajevo 5., avgusta 1992, dok su joj oca zatvorili u Rogatici. Ona je od Muhameda Heća saznala da je njen otac bio u živom štitu i da je nakon toga streljan po naredbi optuženog Paunovića. Prisustvovala je identifikaciji posmrtnih ostataka svog oca i identifikovala ga je na osnovu zuba i pronađenog sata.

Direktno ispitivanje svedokinje Mevlide Zimić

Njena sestra, Almasa Hodžić, je poginula prilikom bega iz sela Kozadre, kada su ih srpske snage granatirale. Sestrin sin, Elvir Hodžić, je potom uhvaćen na Sokolcu i vraćen u Rogaticu, gde su ga zatvorili u srednjoškolski centar. Od Muhameda Heća je saznala da je njen sestrić Elvir ubijen zajedno sa grupom bošnjačkih civila koja je odvedena na Duljevac; njegovo telo još uvek nije pronađeno.

Komentar posmatrača

Saslušani svedoci oštećeni nisu imali neposredna saznanja o ubistvu svojih najbližih. Oni su, kao i većina prethodnihoštećenih svedoka, iz priča preživelih saznali pod kojim okolnostima je izvršeno streljanje.

Glavni pretres: 18. januar 2006.

Izveštaj: Mirza Huseinović, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Alije Isakovića

Svedok i njegov sin Faruk uhapšeni su 9. juna 1992, kao i brojni drugi bošnjački civili, i zatvoreni u srednjoškolski centar. Žene i deca iz srednjoškolskog centra su, 5. avgusta 1992., prebačeni za Sarajevo, dok su muškarci prebačeni u zatvor "Rasadnik" koji je obezbeđivala civilna policija. Dana 15. avgusta 1992. godine, srpski vojnici su pokupili većinu zatvorenika, sa izgovorom da idu kupiti seno, dok je svedok ostao u zatvoru. Kad je shvatio da se zatvorenici, među kojima je bio i njegov sin, nisu vratili u uobičajeno vreme, počeo je da se raspituje šta se desilo. Dobio je odgovor da su otišli za Borike, da popravljaju cestu. On je tek 1993. saznao da mu je sin, koji je tad imao 20 godina, streljan na Duljevcu. Od nekih ljudi je čuo da je osoba sa nadimkom Špiro naredila streljanje.

Direktno ispitivanje sudskog veštaka dr. Hamze Žuja

Naveo je podatke iz svog nalaza, da je smrt žrtava ovog zločina nastupila nasilnim putem "uzrokovanim dejstvom vatrenog oružja". On je rukovodio ekshumacijom, kada su ekshumirane a potom identifikovane sledeće žrtve za čije se streljanje tereti optuženi: Čatić Edisa, Kazić Sulejman, Hodžić Eldin, Kapo Asim, Hošić Mujo, Pašić Mesud, Čatić Mevludin, Isaković Faruk, Omeragić Šukrija, Šetić Fuad, Kazić Nedžad, Jašarević Hamdija, Čatić Midhat, Jašarević Husein, Čatić Vahidin, Delija Mehmed, Tanković Mustafa, Jašarević Sulejman, Solak Osman, Kazić Fuad, Kurčehaić Besim, Halilović Halil, Salihović Zajko i Pašić Derviš.

Direktno ispitivanje svedoka Amora Mašovića

Predsednik državne Kom isije za nestala lica izneo je da su na području opštine Rogatica, u periodu od 1992. do 1995. nestale 553 osobe, od kojih 98% Bošnjaka. Od 1998. pronađeno je i ekshumirano 337 osoba iz sedam masovnih i 136 pojedinačnih grobnica. Svedok je izneo da je u slučaju ljudi streljanih na Duljevcu, preživeli svedok pokazao mesto gde se to desilo. Ekshumacija je trajala od 15. do 17. septembra 1998.

Glavni pretres: 19. januar 2006.

Izveštaj: Jovan Nicić, FHP, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedokinje Nađe Isaković

Ona je živela u Rogatici sve do 8. juna 1992, kada je sa sinom Farukom otišla u srednjoškolski centar. "Ispostavilo se da je to bio logor", rekla je, odakle su maskirani Rogatičani odvodili mlade žene i silovali ih. Tamo su bili zatvoreni do 5. avgusta 1992, kada su srpski vojnici izvršili razdvajanje žena i dece od muškaraca. Žene i deca su odvedeni u razmenu, dok su muškarci ostali tu. Ona je, u septembru 1992., čula od Zehre Alispahić da joj je sin ubijen. Ona joj je ispričala da ima informaciju da je osoba sa nadimkom Špiro naredila streljanje zbog odmazde, pošto su neki srpski vojnici ranjeni u akciji. Svedokinja je, od preživelog Muhameda Heća, neposredno saznala da je osoba sa nadimkom Špiro ubila njenog sina i ostale zatočene civile na Duljevcu.

Direktno ispitivanje zaštićenog svedoka "A"

Zaštićeni svedok "A" je svedočio iz posebne prostorije, a slika i ton u sudnici bili su modifikovani. Na početku rata on je živio sa porodicom u jednom selu na području opštine Rogatica. Kada su, 2. avgusta 1992., Srbi granatirali njegovo selo, 23 meštana, među kojima je bio i on, pobešli su u obližnju šumu. Na putu su naišli na zasedu srpske vojske koja ih je zarobila i odvela u mesto Žljeb. Odatle su odvedeni na Sokolac, da bi sa Sokolca bili prebačeni u Rogaticu. Dana 10. avgusta 1992, njih 13 muškaraca je odvedeno u "Rasadnik", gde su bili zatvoreni pet dana. Tamo je ukupno bilo 35 zarobljenika, a upravnik zatvora je bio Miloš Vojnović. Nakon pet dana, srpski vojnici su pokupili zatočene iz «Rasadnika». U minibusu, koji je vozio Radislav Ljubinac, pored zatočenih bili su Nada Rajak, Mile Đerić i još jedan vojnik. Svedok je mislio da ih vode nekamo da rade. Međutim, oni su makadamskim putem došli do mesta gde je bilo 10, do 15, srpskih vojnika. Jedan vojnik je odmah rekao da ih sve treba pobiti, ali je optuženi odgovorio da on o tome odlučuje. Vojnici su ih vezali i potom povelu ka nekom sokaku. Kad je počela pucnjava iz pravca snaga Armije BiH, ranjen je Hamdija Jašarević. Vojnici su ostale zarobljenike naterali da idu dalje prema koti Jarčen i tada je ranjen Mustafa Terković.

Kad su se vratili, dočekao ih je optuženi Špiro sa dva vojnika i pitao koliko ih je ranjeno. Jedan od zatočenih je rekao: «Trojica», na šta je optuženi odgovorio da kod njega ima puno više ranjenih. Nakon toga, optuženi je rekao vojniku koji je stajao sa strane da pobije zatočene. Mirsad Čatić, koji je imao samo 15 godina, zamolio je optuženog da ga poštedi, ali ovaj na to nije obraćao pažnju, već je sa dvojicom vojnika počeo da puca po zatočenima. Svedok je naveo da je u stroju za streljanje bilo 27 zatočenih, a da su trojica preživela streljanje. Svedok je kasnije saznao da je optuženi Špiro pre rata živio u Zenici.

Komentar posmatrača

Zaštićeni svedok "A" je treći svedok optužbe koji ima neposredna saznanja o predmetu optužnice i koji je potvrdio njene navode. Ovo je ujedno bio i prvi slučaj da se na ovom suđenju primenjuju mere zaštite prilikom saslušanja nekog svedoka.

Glavni pretres: 31. januar 2006.

Izveštaj: Mirza Huseinović, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Unošenje dokaznih sredstava Tužilaštva u sudski spis

Tužilaštvo i Odbrana su se dogovorili da se dokazna sredstva Optužbe, od rednog broja 1 do 70, unesu u sudski spis bez čitanja, pošto ih Odbrana ne smatra spornim. Deo materijalnih dokaza Optužbe koji se odnosi na presude MKSJ, od rednog broja 94 do 104, Tužilaštvo je prezentiralo u sažetom obliku, pošto ih nije blagovremeno dostavilo Sudskom veću i Odbrani. Radi se o: presudi protiv Duška Tadića, presudi protiv Mitra Vasiljevića, presudi protiv Dragana Nikolića, presudi protiv Gorana Jelisića, presudi protiv Ranka Česića, presudi protiv Miroslava Deronjića, presudi protiv Milomira Stakića, presudi protiv Radislava Krstića i presudi protiv Biljane Plavšić.

Odbrana je istakla da se ove presude činjenično ne odnose na optuženog Paunovića, pošto se njegovo ime nigde ne spominje. Na ovaj način je Optužba završila sa izvođenjem svojih dokaza.

Izvođenje dokaza Odbrane

Glavni pretres: 22. mart 2006.

Izveštaj: Almir Đozo, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Mileta Ujića

Na traženje branioca optuženog da ispriča šta zna o događaju i optuženom, svedok se najpre predstavio rekavši da je, tokom 1992., bio načelnik vojnog odseka u Rogatici. Prema njegovom mišljenju, do poremećaja odnosa u Rogatici došlo je krajem juna 1991, kada se Muslimani nisu odazvali pozivu na mobilizaciju JNA, već su pristupili «Zelenim beretkama» i «Patriotskoj ligi» kao paravojnim formacijama. „Ekstremisti su na brzinu preuzeli stvar u svoje ruke“, a nakon ubistva srpskog vojnika Draženka Mihajlovića, u aprilu 1992, započeli su sukobi. U Rogatici su sve ustanove podeljene po nacionalnoj osnovi, veliki broj građana sa obe strane se iselio i mnoge kuće su zapaljene. Naglasio je, da je stanovništvo putem megafona pozvano u srednjoškolski centar u Rogatici, „radi sigurnosti i sprečavanja nasilja“. On je dva puta odlazio tamo, kako bi posetio prijatelje. Nakon toga, bilo mu je zabranjeno da dolazi. Istakao je, da se ljudi koji su bili smešteni u srednjoškolskom centru nisu žalili na uslove. Svedok je o streljanju civila na Duljevcu saznao istog dana, ili sutradan, po izvršenju zločina. Pokušao je da sazna nešto više, ali mu je načelnik policije rekao „da ne pita puno, jer bi mogao loše proći“. Optuženog poznaje kao Špiru, a tek kasnije je saznao njegovo pravo ime. U tom periodu optuženi je, po rečima svedoka, bio u seoskoj straži.

Direktno ispitivanje svedoka Gorana Kozića

Ovaj svedok je rekao da su „incidenti“ u gradu počeli u aprilu 1992, kada je ubijen Srbin Draženko Mihajlović. On je optuženog upoznao na Izborinama. Optuženi je na sebi imao civilnu košulju, vojničke pantalone, čizme i pušku M-48. U nastavku svedočenja, Kozić je napomenuo da je srpska vojska, sredinom avgusta 1992., zauzela selo Borač i kotu Jarčen. Razlog za tu akciju je bio taj što su Muslimani pre toga zauzeli to selo i pobili neke civile. Optuženi Paunović je nakon te akcije, kada ga je svedok video, imao tupfer na glavi. Govoreći o predmetu optužnice i streljanju 24 bošnjačka civila na Duljevcu, svedok je naglasio da je za taj događaj čuo tek u septembru, na Radiju BiH. „O tom događaju se malo, gotovo nikako nije pričalo na našoj strani“, rekao je na kraju Kozić.

Komentar posmatrača

Sudija Jukić nije upozorio svedoke u kojim slučajevima nisu dužni da odgovaraju na pitanja. .

Glavni pretres: 28. mart 2006.

Izveštaj: Almir Đozo, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Zorana Bojevića

Svedok je bio policijski rezervista u selu Kozići. Držali su straže. Njegov brat je poginuo na kućnom pragu. On je optuženog Špiru upoznao u Izborinama. Po njegovom sećanju, optuženi je došao u februaru i dobio je zaduženja kao i ostali. Sredinom avgusta 1992. došao je čovek iz Vojne policije i odredio četvoro mladih ljudi, među kojima su bili svedok i optuženi, da se priključe grupi od 60 ljudi radi osvajanja kote Jarčen i sela Borač. Njihova grupa, u kojoj su bili svedok i optuženi, brojala je 15 ljudi i imala je pomoćnu ulogu. „Napali smo u popodnevnim satima i došlo je do razmene vatre. Špiro je pri tome ranjen u predelu glave, a ja u nogu i evakuisani smo u ambulantu od strane meštana.“ Svedok je napomenuo da je prvooptuženom ukazana lekarska pomoć i da misli da je „nemoguće da se on [Špiro] nakon saniranja povrede vratio na položaj“. Po svedokovim rečima, optuženi je ostao sa njim do večernjih sati. U ambulanti ih je bilo četvoro do petoro. Pošto je svedokova povreda bila ozbiljnija, on je prebačen u Rogaticu zajedno sa Duškom Šticom. Potom je otišao na Zlatibor, a kad se vratio čuo je za streljanje 24 bošnjačka civila na Duljevcu – Jarčen. On misli da su civili ubijeni posle akcije.

Direktno ispitivanje svedoka Miroslava Obradovića

Kada je počeo rat svedok je živio u selu Trnovo, opština Rogatica. Prvi sukob je počeo u zaseoku Vodice, kad su Srbe napale bošnjačke snage. Njegova tri rođaka su ubijena, a on je ranjen. Pored toga, kuća mu je spaljena a imovina opljačkana. Svedok je optuženog Špiru upoznao u selu Izborine. Jednom prilikom, došao je čovek iz Vojne policije i zatražio da četvoro do petoro ljudi krene na Jarčen. Otišli su svedok, Zoran Bojević, Duško Štica i optuženi Špiro. On je video kad su tokom akcije ranjeni optuženi, Bojević i Duško Štica. Po njegovim rečima, optuženi je ranjen među prvima. Na kraju, svedok je istakao da tokom akcije nije video bošnjačke civile koji su kasnije streljani. Tek u septembru 1992. čuo je šta se desilo.

Komentar posmatrača

Svedoci Odbrane Bojević i Obradović osporavali su navode optužnice, navodeći da je optuženi prilikom napada na kotu Jarčen ranjen, te da nije naredio zločin i učestvovao u njegovu izvršenju. Svedok Bojević je tvrdio da je bio ranjen, kao i optuženi, i da su obojica bili zbrinuti u ambulanti u isto vreme.

Glavni pretres: 29. mart 2006.

Izveštaj: Almir Đozo, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Svedok odbrane Duško Štica se nije pojavio pred sudom.

Glavni pretres: 12. april 2006.

Izveštaj: Almir Đozo, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Direktno ispitivanje svedoka Duška Štice

Svedok je izbegao u Izborine, gde je upoznao optuženog Paunovića. Zajedno su učestvovali u akciji na koti Jarčen, i tom prilikom, prema rečima svedoka, ranjeni su optuženi i Bojević, a potom i sam svedok. On se povukao do najbliže ambulante u Mokrom lugu. Tamo je zatekao optuženog, koji je imao povredu na potiljku. Nakon toga su svedok i Bojević prebačeni u

Rogaticu, dok je optuženi ostao u Mokrom lugu. Svedok je za streljanje bošnjačkih civila na Duljevcu saznao u drugoj polovini septembra 1992., preko radija.

Unakrsno ispitivanje svedoka Duška Štice

Tužilac je svedoku predočio Izveštaj o ranjavanju svedoka, od 16. avgusta 1992., i priložio ga u sudske spise.

Direktno ispitivanje svedokinje Vesne Behlilović

Svedokinja, inače kuma optuženog Paunovića, istakla je da optuženog poznaje od 1975. iz Zenice, da je optuženi dobar čovek i da „ne veruje da je on to mogao da uradi“, da se optuženi pre rata družio sa prvim komšijama Muslimanima i da je bio svestran čovek.

Predavanje dokaza

Obrana je, uz saglasnost tužioca, priložila kao dokaze sledeća dokumenta:

Dokaz 10: Informacija o privođenju optuženog;

Dokaz 11: Potvrda SDS Rogatice od 2005. da optuženi nije bio član te stranke;

Dokaz 12: Rešenje Narodne stranke radom za boljitak da je optuženi izabran za predsednika Mesnog odbora stranke;

Dokaz 13: Uvjerenje da nije koristio napuštenu imovinu;

Dokaz 14: Ugovor o davanju kuće na korišćenje.

Tužilac je potom, uz saglasnost odbrane, priložio u spise, kao dokaz, nalaz i mišljenje preminulog veštaka – balističara, Borislava Stankova, iz novembra 1998.

Odluka o izvođenju dokaza rekonstrukcije događaja

Sudsko veće je, po službenoj dužnosti, odlučilo da se kao dokaz izvede rekonstrukcija događaja na licu mesta, uz pomoć službe kriminalističke tehnike i u prisustvu svedoka Baždar Armina. Sudija Jukić je pojasnio da Veće želi da na taj način stekne jasniju sliku o tome šta se desilo i proveriti iskaze očevidaca zločina. S obzirom na to da je rekonstrukcija planirana za 21. april 2006, sudija Jukić je obavestio stranke da za iduće ročište, 12. maja 2006, pripreme završne reči.

Komentar posmatrača

Izvesno je da Tužilaštvo neke svedoke nije unakrsno ispitivalo jer nisu imali saznanja o događaju. Pokazuje se da i Odbrana i Tužilaštvo nedovoljno koriste proceduru unakrsnog ispitivanja.

Glavni pretres: 23. maj 2006.

Izveštaj: Almir Dozo, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Završna reč tužioca

Tužilac je ocenio da je napad na Bošnjake, na području Rogatice, u kojem je učestvovao i optuženi Paunović, deo širokog i sistematičnog napada usmerenog protiv Bošnjaka u istočnoj Bosni, što je ranije potvrđeno u presudama Biljani Plavšić, Krnojelcu i drugima. Napad na rogatičke Bošnjake bio je deo plana Srpske demokratske stranke BiH, za koji je optuženi Paunović znao. Nije se radilo o izolovanom incidentu, već o modelu ponašanja. Potvrda toga je veliki broj grobnica i uništenih kulturno-istorijskih spomenika. Za one Bošnjake koji su ostali na teritoriji Rogatice formirani su logori, korišćeni su kao živi štit i ubijani.

Tužilac je siguran, da je dokazano, da je optuženi Dragoje Paunović odveo 27 muškaraca Bošnjaka u živi štit i kasnije naredio njihovo streljanje. Iz iskaza svedoka proizilazi da je on bio starešina i da je sam učestvovao u ubijanju. Na sve to upućuje motorola kojom je komunicirao, žuta traka.

Tužilac je ocenio da su svedoci u svim bitnim delovima iskaza saglasni, ali ima i malih neslaganja, što potvrđuje da se oni nisu dogovarali i usaglašavali izjave. Tužilac je istakao da su svjedok Baždar Armin i svedok "A" prepoznali optuženog Špiru, dok Kapo Ahmo nije, ali je u svom iskazu jasno opisao optuženog kao visokog, korpulentnog, sa visokim zalicima. Svedokinje koje su govorile o stradanju svojih muževa govorile su o Špiri, što su potvrdili i svedoci odbrane. „Neosporna činjenica je da su u okolini Rogatice pronađene masovne grobnice, te su takvi zločini skrivani“. Svi materijalni dokazi potvrđuju svedočenja trojice svjedoka, kao što su čaure koje upućuju na to da je pucano iz dve automatske puške.

Tužilac je dokaze odbrane ocenio kao pokušaj da se zaštiti optuženi. Za tvrdnju odbrane da je optuženi Špiro imao M 48 tužilac je rekao da je netačna, jer se u napad ne može ići sa tom puškom, niti se može streljati. Tužilac je osporio i alibi odbrane, jer dokazi upućuju da su Duško Štica i Zoran Bojević ranjeni 16. 8. 92. god., a ne 15. 8. 92. kako tvrde.

Tužilac je zatražio da sud izrekne optuženom kaznu dugotrajnog zatvora. Nije mogao da navede nijednu olakšavajuću okolnost, jer činjenice pokazuju da je optuženi bio veoma brutalan prema Bošnjacima.

Završna reč odbrane

Prema odbrani, izvedeni dokazi nedvosmisleno pokazuju da optuženi nije kriv. Odbrana stavlja prigovor na status zaštićenog svedoka. Što se tiče svjedočenja Armina Baždara, ono je protivno ZKP-u, dok su svedočenja svih svedoka, osim trojice preživelih, irelevantna. Rekonstrukcija događaja na Jarčenu je takođe nerelevantna, jer je na tom mestu stajao natpis „mesto zločina“ čime gubi dokaznu snagu.

Jedini relevantan dokaz je svedočenje Baždar Armina. Ako mu se urezao lik optuženog tako jasno, kako mu se nije urezao lik drugog vojnika, za kojega je rekao da je lokalni momak. Svedočenje Kapo Age je korektno, jer kada je pitanje života i smrti, nema se vremena gledati.

Nije sporno da je zločin počinjen, ali kazniti optuženog Paunovića značilo bi osloboditi pravog krivca krivične odgovornosti. Svedočenje Kapo Age je netačno, a na njemu je temeljeno svedočenje svedoka "A" i Baždar Armina.

Završna reč optuženog Paunovića

Optuženi Paunović složio se sa završnim rečima svojih branilaca. Rekao je da se svedočenje tri preživela svedoka ne poklapa sa veštačenjem Žuje H., jer nema lomljenih kostiju. Svedočenje trojice preživelih svedoka bilo je inspiracija za oštećene svedoke.

Glavni pretres 26. maj 2006.

Izveštaj: Almir Đozo, IDC, Regionalni tim za praćenje suđenja za ratne zločine

Objavlivanje presude

Predsjednik Sudskog veća, Davorin Jukić, je objavio da je Sudsko veće, nakon sprovedenog dokaznog postupka utvrdilo da je Paunović Dragoje počinio krivično delo Zločina protiv čovječnosti iz čl. 172. stava 1., tačke a), h), i k) Krivičnog zakona BiH. Sud mu na osnovu toga izriče kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od **20 godina**. Vreme provedeno u zatvoru od 18. 03. 2005. uračunava se u zatvorsku kaznu. Okrivljeni se oslobađa svih troškova postupka, u skladu sa čl.188., st. 4. Pritvor se okrivljenom produžava do pravosnažnosti presude, a u skladu sa čl.287., čl.138.,st.1 i čl.132. KZ BiH.

Prilikom odmeravanja kazne Sudsko veće je uzelo u obzir olakšavajuće okolnosti koje se odnose na krajnje korektan odnos okrivljenog prema Sudu. Okrivljeni nije ometao suđenje i porodičan je čovek.

Otežavajuće okolnosti u ovom postupku su svakako one koje nesumnjivo dokazuju da je kriv što je, 15. 08. 1992., u okolini sela Duljevac dovezao 27 Bošnjaka, među kojima su bila i tri maloletna lica, rasporedio ih kao živi štit, i što je isti dan naredio i učestvovao u streljanju 24 Bošnjaka civila.

Kategorično svedočenje zaštićenog svedoka "A", kao i svedočenje Baždar Armina, posebno je uticalo na donošenje osuđujuće presude. Dakle, Sud je poklonio svoje poverenje ovim svedocima.i u celosti prihvatio njihova svedočenja.